

„Érezze jól magát”

A kultúra hete a Komplettnél

Egy hétfő tartó kulturális rendezvénysorozat kezdődik ma, csütörtökön; a Komplettnél Ruházati Vállalat kulturális bizottsága és a Bartók Béla Művelődési Központ közösen szervezi. A meghívón ez áll: „Kíváncsiak, hogy minden dolgozónk érezze jól magát, gyarapodjon szakmai tudása, műveltsége, szélesedjen látóköré.”

Nem lehet más a célja a többi vállalati művelődési bizottságnak sem, amelyeket azért hívtak életre, hogy segítsék hozzá a dolgozókat a fentiekhez; műveltséghez, nagyobb szakmai tudáshoz, széles látókörhöz. A Komplettnél azonban most valami újdonsággal próbálkozik: saját erőn kívül a művelődési központ szervezőmunkáját, szolgáltatásait is igénybe véve hét napra koncentráltan annyi kulturális eseményt, amennyit máskor, máshol talán esztendő alatt szerveznek.

A program: a vállalat dolgozóinak ma, csütörtökön délelőtt Vinkler László festőművész beszél képeiről, amelyekből nemrég nyílt kiállítás a Bartókban. Holnap a „Komplett-hét” elnevezésű eseménysorozat ünnepe-

lyes megnyitóját tartják meg, ugyancsak a művelődési központban, ahol addigra már berendezik az egyik termet a Komplettnél által forgalmazott termékekkel. Bár a hét programjainak többségére a vállalat szegedi dolgozóit várják, ezt az árubemutatót, a hétfői divatbemutatót és vásárlói ankétot természetesen a legszélesebb közönségnek rendezik; szeretnénk ezzáltal „bolton kívül” találkozni a vásárlókkal, hátha hozzásegíthetjük egymást további, a megszokottnál mindkét félnek kellemesebb, eredményesebb bolti találkozáshoz. A szakmai események mellett sorakozó kulturális rendezvények közül kiemelkedik Psota Irén keddi előadása, a holnapi, fiataloknak szánt műsor, amelyen a Szegedi Kisopera és a Molnár-dízieland lép fel. A dolgozók családtagjaira gondoltak a szervezők akkor is, amikor a Bábszínházat kérték: szombaton délután mutassa be a gyerekeknek a Csallavári Csallavér című bábjátékot; akkor is, amikor a Tápió Népi Együttest hívták a szerdai nyugdíjas-találkozóra.

Gondolom, a Komplettnél sikerén is múlik, hogy a művelődési központ a többi szegedi vállalattal, gyárral is szövetkezik-e újabb „hettek” megrendezésére. Most mindenestre úgy vélekednek a Bartókban: a jól elkészített, színvonalas program alkalmas arra, hogy kedvet csináljon a rendszeresebb művelődéshez. Az egy hét alatt ugyanis megismerkedhetnek a vállalat dolgozói a művelődési központ művészeti csoportjaival, klubjaival, szakköreivel, valamennyi szolgáltatásával. az érdeklődők mindenfajta kulturálódási alkalomról tudomást szerezhetnek, részletes felvilágosítást kaphatnak arról, hogyan használhatják igényeik szerint a művelődési intézményt. Remélhető hát, hogy a Komplettnél-héten a háznak új közönsége is toborzódik, és nem egyhetes, hanem folyamatos művelődésre buzdulnak mindazok, akik a következő napokon netán először érzik meg, hogy szórakozni művelődni nemcsak kell(ene), hanem kellemes is.

S. E.

Lakodalmom van a mi utcánkban...

Milyenek is a véletlenek! Hétfőn este Fegyvárián, a múzeumban kerekasztal-beszélgetés folyt a százitizent esztendeje, 1864. október 24-én született Móra Istvánról, Móra Ferencnek tizenöt évvel idősebb testvéréről, a századforduló kedvelt elbeszélőjéről és költőjéről. Azon évődünk ott a fegyvári Móra-kutatókkal meg Móra István két unokájával a meglepően érdeklődő fegyvári közönség előtt, hogy a Nap elhomályosította a Holdat: Móra Ferenc hírneve túlságosan is háttérbe szorította a maga idejében híres Móra Istvánt, akit negyedszázada, amikor még élt (1957-ben, pártárkai korban, 93 évesen halt meg), Illyés Gyula is „méltatlanul nem emlegetett derék magyar tollforgatónak” nevezett. Az idei Móra-centenáriumra kiadtak egy kis könyveskében Hazamélekezések címmel a családjára, apjára, anyjára, öccsére, a száz év előtti Fegyvárra vonatkozó írásainak gyűjteményét, Bori Imre pedig Újvidéken egy antológiában előhozta a feledecsből Atyámfiai című elbeszéléskötetét (1998) kilenc legsikerültebb novelláját.

Móra István legnagyobb irodalomtörténeti érdeme persze, hogy Keresztelő János volt Móra Ferencnek: ő készítette elő öccse útját. Nem annyira tudatosan, mint inkább pusztán azzal, hogy utat tört előtte, szándéktalanul is példát jelentett számára. A Könnyes könyvet Ferenc így dedikálta Istvának: „Bátyámnak, tanítómesteremnek”. S azután mint annyiszor az irodalom, a művészet, a tudomány történetében, a tanítvány túlszárnyalta mesterét. Ma már szülővárosában is elevenítgetni kell Móra István nevét és életművét.

Nem különben Szegeden, ahol írói, költői pályája kibontakozott. A fegyvári lakokban megjelent versei után ugyanis 1887-től a Szegedi Napló tette országosan ismertté a nevét. Sokáig, majdnem a Napló megszűnéséig jelentek meg a lapban versei és tárcái. Eppen az öccse, Móra Ferenc írta a Szegedi Napló történetéről szóló, hogy bátyja sokat köszönhet a Naplónak, hiszen ez fűdözte föl a horgosi tanyán a fiatal tanítót. Aki azután Zentán lett tanító (ezért is ápolják emlékeztétét a vajdasági magyar

írásdudók), majd irodalmi sikerei révén 1896-tól a fővárosban polgári iskolai tanár, végül igazgatóhelyettes 1924-ig, nyugalomba vonulásáig.

Máskor, kedden délelőtt az egyik unokája, a soproni Móra Bertalan nyugalmazott megyei főjegyzőhelyettes, Szegedre látogatott, hogy nagyapjának némely relikviáját elhozza a Somogyi-könyvtárba. S ugyanazon a napon olvasom a Délmagyarország hírei között, hogy délután a petőfitelapi klub-könyvtárban nyugdíjasok részére Lakodalmom van a mi utcánkban címmel népzenei előadást tart Szécsi József barátom, a zenei ismeretterjesztés és kóruskultúra farradhatatlan munkása.

Ki tudja ma már, hogy ennek a dálnak a szövét Móra István írta? Ez a sikerült népies műdal, Hoppe Rezsőnek a népzenei új stílusát jól eltaláló zenéjével, folklorizálódott, népivé vált, szinte népdallá formálódott, egyike a legnépszerűbb dalainknak. Aligha van széles e hazában lakodalmom vagy más mulató alkalom, amelyen legalább egyszer föl ne csendülne. Most is, ahogy az Or-

vostudományi Egyetem Majoros József vezette citerezekara nyitult megzendítette, a tele terem is vele dalolta: mindenki ismerte. Nótáskönyvekből, lemezekről ritkán hiányzik. A külföldi magyarság körében is kedvelt dal: számos kint kiadott lemezen is ott van, amint arról az örökösök számára érkező szerzői jogdíjak mindennél pontosabban tudósítanak.

Milyen különös is a sors! Móra István unokáját tapsal köszöntötték a petőfitelapi nyugdíjasok, de ez a taps a 115 éves született írónak, költőnek szólt, akit napjainkban már elfeledtek; verseit, elbeszéléseit, színművet nem ismerik, de aki íme, egy dalával ma is él őt világ-rész magyarsága között. Juhász Gyulának van egy pompás aförizmája: „A legtöbb költő azért ír egy életen át, hogy egy verssel halhatatlanná lehessen.”

Senkire sem érvényesebb ez Móra Istvánnál. Egyetlen dala élte túl a kegyetlen időt, amely könyörtelenül feledésre ítélt hajdan népszerű életműveket. Móra Ferenc bátyjának emlékeztétét ez a dala tette halhatatlanná.

Péter László

A blokád folytatása

Színes, szinkronizált, két részes szovjet film. Írta: Alekszandr Csakovszkij és Arnold Vitold. Fényképezte: Anatolij Nazarov. Zene: Venjamine Baszner. Rendezte: Mihail Jersov. Főbb szereplők: Jurij Szolomin, Jevgenyij Lebegyev, Irina Akulova, Szergej Harcsenko.

Mintha a köztudatban kisé hátterbe szorultna a második világháború eseményei között Leningrád neve. A Szovjetunió földjén folytatott harcok közül a döntő fordulatot hozó Sztálingrád példál jóval ismertebb. Talán a csaták eltérő időtartama miatt is. Ami hosszú, az a kései szemlélőnek a háború összes borzalma ellenére sem tűnik általában annyira érdekesnek, megjegyzésre, figyelemre alkalmasnak, mint a „látványosabb”, „huzarósbabb” akciók. Pedig nemigen akad város Európában, amely annyit szenvedett volna a XX. században, mint a Néva-parti. Csak a számok nyelvén: a

német blokád 900 napja és éjszakája egymillió halottat követelt a hárommillió népességből. Minden napra majdnem ezret. Az élelmi-szer-fejadagok eredeti mennyiségükről hetedrészükre csökkentek. A hitleristák naponta több tonna lővedéket lőttek Leningrádra, mint ehány tonna élelmiszert kapott aznap a lakosság. Kell ehhez kommentár?

Mihail Jersov semmi mást nem tett, csak egy kétrészes, olykor megrendítő hatású filmben krónikásként ábrázolni, újraképezni kívánta a szavakkal, mondatokkal ki nem fejezhető, Tisztelegve az éhínség, a rettenet, a halál mindennapjai, s főleg a védekező örök elszánt-sága előtt, amely idegen hópitók elleni honvédő küzdelemben mutatkozik meg. Ez az a film, ahol az itt-ott kifejezetten patetikus hangnem olyannyira elkerülhetetlen, hogy egyszerűen szükséges-szerű. S a film külön dicséretére válik, hogy német-lyik képsorával feszültséget,

Amatőr gondolatok

Nyakig vagyunk filmmel. Őnti a televízió, naponta több változatban, és akkor mehetünk moziba, amikor éppen kedvünk van. Az a negyvenhárom, amelyet a napokban a Csongrád megyei amatőrök fesztiválon mutattak be Szegeden, ha a számokat nézzük, egyáltalán nem hiányzik. Miért jó mégis, ha van?

Az amatőr első nagy öröme, hogy mozog a filmen, akit a gép elé terelt. Nagy szenzáció nem lesz belőle, megszoktuk, hogy mozog. Csaléteknek mégis jó. Állítólag másként nézi mások alkotását, aki hasonlót csinálni maga is próbált. Trükköket akar megtanulni, de ráragad a dramaturgia is, először csak kicsit, aztán mindig beljebb rágódik. És se veszi, megtanulja a film nyelvét, és megérti, amit mások mondanak ezen a nyelven. Fölmérhetetlen haszon, de keveset lát, aki csak ezt veszi észre.

Keritsünk elő egy sánta hasonlatot. Valaki meg akarja tanulni, hogyan lehet a falba szöget verni. Hasznos tudnivalók közé sorolható a kalapálás, alig múlik el nap, amikor szükségünk ne lenne rá. Amíg azonban valaki megtanulja, egy csomó szöveget elgömbít, és egypárszor rácsap a kezére. Ez a tandíj. Most jusson eszébe valakinek, hogy kiállítás, fesztivált rendez a görbe szegeknek, és a bepólyált ujjaknak. Erős a gyanúm, győnge próbálkozás lenne. Kitérdekel, milyen áron tanulna meg Jóska, hogyan kell fején találni a szöveget? Az amatőrfilmet se nézné meg senki, ha csak azt mutatná, milyen röcögötös képek után fut be a sima svenk. Az pedig tény, hogy érdeklődő közönsége van a maszek-filmnek, valaminek tehát még lennie kell benne.

Minden zsűri azt figyeli ugyan először, technikailag mennyire tökéletes, amit lát, és mennyire kerek a mű, a közönség azonban általában másként mérlegel. Tökéletes technikával készített és kekre szerkesztett műsort eleget láthat máshol, inkább érdeklő maga a téma. Marad tehát a kérdéses kérdés: tudnak-e amatőrfilme-seink mondani olyat, amit rajtuk kívül más nem nagyon mond, vagy nem úgy mondja. Másképpen szólva: csak a film mozog, vagy az alkotó fejében a gondolat is? A gondolatvitel első tétele ugyanis az, legyen mit átvinni.

Azt mondja az egyik, játékos ötletek egész sorával, hogy annyira el vagyunk túrtast — már észre se vesszük. Perzselő gondunk-ról szól a másik, velünk együtt élők „emberré válásáról”, olyan ritka képekkel ajándékozva meg a nézőt, amelyek a cigánytemetés megrendülését hozzák elénk. A harmadik azt az egyszerűtételt mondja, hogy csecsemőthorainkban talán többet kapnak a földi javakból a gyerekek, mint akik otthon nevelkednek, szemmel láthatóan jól is érzik ott magukat — de a kicsike ágyakban édesanyjáról álmodnak. Elmosódik a kép: nem tudják, milyen az igazi édesanya. A negyedik elősorolja, hogy zajjal, patikaszettel, bagóval, kávéval, eszeveszett rohanással és unalmas-ártalmas értekezletekkel mérgezzük magunkat. Egy darab a filmből: rohanunk, hogy el ne vessünk unatkozni.

Vita támadt az egyik film körül. Kell-e, szabad-e olyan borzalmas tényt vászonra vinni, mint az útonjárók autós balesete. Előttünk halnak meg a szerencsétlen emberek. Kimondatlanul is azt mondja az amatőr, nincs más választásunk, vigyáznunk kell. Az ígét sokszor mondjuk, aki a filmet látta, biztosan nem felejtte. Szét szakadt család — elvált szülők —, fásuló kapcsolat — „láthatatlan” részt vevő apa és gyermekei között, ennyi az egyik. Semmi ütközés nincsen benne, képsora szinte mázas, mégis feszíti a gondolat.

Intés a holnapnak? Eltűl-zott ábra, sötét pesszimizmus? A szürke város képe után a szürkeségre állt és az át nem programozható ember víziója következik. A remkép: majd meggyógyítjuk, akinek a szürke nem elég.

Nem igaz ám, hogy csak mázsás súlyú, malomkö nagyságú nyomatok hordozója az amatőr. Itt van a játékos rajzfilm, pompás ötlettel, a Főgebra. Itt vannak a képek a szép, lelket nyugtató, megújuló és bennünket is megújító természetéről, itt vannak a régi mesterségek beszédesen szép — és hanggal is szépen beszélő — filmjei, Régóta tudjuk, Tá-pé téma az irodalomban, a képzőművészetben, az igényes fényképen, és íme, téma az amatőrfilmben is. Évente adódik egy-kettő, amelyik Szeged falujában készült. A nagy elbeszélő, Bence Nagy Pál mondja most a magáét, öröm hallgatni.

A címszavakba kiemelt gondolat valójában zárkába került, amit föl tudtam sorolni, az nem maga a film. Az amatőrök többet is mondanak, jobban is mondják. Eszközüik a mozi, van, akinek mind a tíz ujjában benne van. Tízvenvalahány évvel ezelőtt volt már hasonló korszaka Szegeden az amatőrfilmbnek, úgy tűnik, a most tovább erősödik.

Horváth Dezső

Pályázat katonai főiskolai jelentkezésre

A Honvédelmi Minisztérium jelentkezésre hívja fel a dolgozó nép fegyveres szolgálatra iránt érdeklődő, és azt hivatásuknak választó fiatalokat, akik a Magyar Néphadsereg, vagy a Belügy-minisztérium határőrség tisztjei kívánnak lenni. A főiskolára azok jelentkezhetnek, akik középsiskolai tanulmányaikat a mostani tanévben befejezik, érettségi vizsgát tesznek, illetőleg korábban érettségiztek. A jelentkezés további feltételei: magyar állampolgárság, büntetlen és feddhetetlen előélet, erkölcsi-politikai megbízhatóság, hivatásos szolgálatra való egészségi és fizikai alkalmasság, nőtlen családi állapot, 23 évnél nem idősebb életkor.

A katonai főiskolára pályázó tanulók jelentkezési lapot a középiskola igazgatójától, az előző évben végzettek a megyei hadkiegészítési és területvédelmi (Budapestben a fővárosi hadkiegészítő) parancsnokságtól, a sorkatonák a parancsnokaiktól kapnak.

A jelentkezők pályázhatnak a Kossuth Lajos Katonai Főiskola gépesített lövész, páncélos, csapattfelderítő, rakétatűzér, műszaki, műszaki-magasépítő, vagy határőr: a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola légvédelmi rakéta, vegyvédelmi, híradó, rádiólokátor, rádiófelderítő, páncélos és gépjármű, fegyverzet, hadtápl, vagy pénzügyi; a Kilián György Repülő Műszaki Főiskola repülő-műszaki, vadászirányító-megfigyelő, vagy repülőgép-, illetve helikopter-vezetői szakára.

(MTI)

Tankönyvkiállítás

A magyar tankönyv és pedagógiai könyvkiadó utóbbi három évtizedéről, a Tankönyvkiadó Vállalat tevékenységéről ad áttekintést a kiállítás, amelyet Volsán József, a Pedagógusok Szakszervezetének főtájtára nyitott meg szerdán a Liszt Ferenc téri könyvklubban. A bemutatott csaknem 900 könyv közül háromszáz az új iskolai tantervekhez készült.

Mint Petrő András, a Tankönyvkiadó Vállalat igazgatója a kiállítás kapcsán tartott sajtótájékoztatóján elmondotta: A szerzőkkel — általában gyakorlati pedagógusokkal — arra törekedtek, hogy a versek, a mesék, a történetek kiválogatásánál csak „tisztá forrásból” merítsenek, irodalmi értékeket adjanak közre. A kiállítás október 30-ig tekinthető meg.

(MTI)